

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Rhaglen trawsnewid system anghenion dysgu ychwanegol (ADY)

Beth sy'n newid?

Hoffem drawsnewid disgwyliadau, profiadau a chanlyniadau i blant a phobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY).

I wneud hyn, rydym wedi datblygu Rhaglen trawsnewid system anghenion dysgu ychwanegol (ADY) a fydd yn gwednewid y systemau gwahanol ar gyfer anghenion addysgol arbennig (AAA) mewn ysgolion ac anawsterau a/neu anabledau dysgu (AAD) mewn addysg bellach, er mwyn creu system unedig i gefnogi dysgwyr ADY o 0 hyd at 25 oed.

Bydd y system, ar ei newydd wedd, yn:

- sicrhau bod pob dysgwr ADY yn cael cymorth i oresgyn rhwystrau i ddysgu ac yn gallu cyflawni'i lawn botensial
- gwella'r broses o gynllunio a chyflwyno cymorth i ddysgwyr o 0 hyd at 25 oed sydd ag ADY, a rhoi anghenion, safbwyntiau, dymuniadau a theimladau'r dysgwyr wrth wraidd y broses
- canolbwyntio ar bwysigrwydd nodi anghenion yn gynnar a rhoi ymyriadau amserol ac effeithiol ar waith sy'n cael eu monitro a'u haddasu i sicrhau eu bod yn cyflawni'r canlyniadau a ddymunir.

Dim ond un agwedd ar y pecyn o newidiadau ehangach sydd eu hangen yw'r ddeddfwriaeth a'r canllawiau statudol newydd hyn, ond agwedd bwysig iawn serch hynny. Mae'r Rhaglen trawsnewid system ADY hefyd yn canolbwyntio ar feithrin sgiliau'r gweithlu addysg, er mwyn darparu cymorth effeithiol i ddysgwyr ag ADY yn yr ystafell ddosbarth, yn ogystal â sicrhau mynediad haws at gymorth, gwybodaeth a chyngor arbenigol.

Pam mae'n newid

Credwn y dylai pob dysgwr gael yr hawl i gael mynediad cyfartal at wasanaeth addysg sy'n diwallu ei anghenion ac sy'n ei alluogi i fwynhau addysg, cymryd rhan lawn ynddi ac elwa arni.

Mae gan 105,000 o blant, 22.6% o'r holl ddysgwyr mewn ysgolion a gynhelir yng Nghymru, AAA. Ar y cyfan, mae cyrhaeddiad academaidd dysgwyr ag AAA yn wael o gymharu â dysgwyr eraill.

Mae'r system bresennol o gefnogi plant a phobl ifanc ag AAA ac anawsterau a/neu anabledau dysgu yn seiliedig ar fodel a gyflwynwyd dros 30 mlynedd yn ôl, ac nid yw'n addas i'r diben mwyach.

O dan y system newydd, bydd gwaith cynllunio yn hyblyg ac yn ymateb i sefyllfaoedd penodol, bydd gan ein gweithwyr proffesiynol y sgiliau gofynnol a byddant yn hyderus wrth nodi anghenion a datblygu strategaethau i helpu dysgwyr i oresgyn rhwystrau i ddysgu, a bydd y dysgwr yn ganolog i bopeth a wnawn.

Sut mae'n newid

Er mwyn gweithredu'n effeithiol, cefnogi'r broses bontio a chyflwyno'r system newydd, bydd y Rhaglen trawsnewid system ADY yn canolbwyntio ar y pump thema canlynol.

1. Deddfwriaeth a chanllawiau statudol

Cafodd y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) ei gyflwyno i'r Cynulliad Cenedlaethol ar ddydd Llun 12 Rhagfyr 2016. Bydd yn creu fframwaith deddfwriaethol er mwyn gwella'r broses o gynllunio a chyflwyno darpariaeth ddysgu ychwanegol, trwy ddull sy'n canolbwyntio ar unigolion er mwyn nodi anghenion yn fuan, rhoi system gymorth a monitro effeithiol ar waith ac addasu ymyriadau er mwyn sicrhau eu bod yn cyflawni'r canlyniadau a ddymunir.

Bydd y canlynol yn ategu'r Bil:

- **rheoliadau** – is-ddeddfwriaeth lle mae angen rhagor o fanylion
- **Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)** – canllawiau statudol a gofynion gorfodol er mwyn helpu pobl a sefydliadau i weithio o fewn y gyfraith.

10 nod y Bil

1. Cyflwyno'r term anghenion dysgu ychwanegol (ADY)

Mae'r Bil yn defnyddio'r term newydd sef ADY yn lle'r termau 'anghenion addysgol arbennig' (AAA) ac 'anawsterau a/neu anabledau dysgu' (AAD).

2. Ystod oedran 0 hyd at 25

Golyga hyn y bydd un system ddeddfwriaethol ar gyfer y gefnogaeth a gaiff ei rhoi i blant a phobl ifanc rhwng 0 a 25 oed sydd ag ADY. Bydd hyn yn lle'r ddwy system sydd ar waith ar hyn o bryd i gefnogi plant a phobl ifanc o oedran ysgol gorfodol sydd ag AAA; a phobl ifanc mewn addysg bellach sydd ag AAD.

3. Cynllun unedig

Bydd y Bil yn creu un cynllun statudol (y cynllun datblygu unigol (CDU)) yn lle'r amrywiaeth o gynlluniau AAA ac AAD statudol ac anstatudol cyfredol sydd ar gael i ddysgwyr mewn ysgolion ac addysg bellach.

4. Cynnwys plant a phobl ifanc yn fwy

Mae'n ofynnol o dan y Bil fod barn dysgwyr, ynghyd â barn eu rhieni/gofalwyr, yn cael ei hystyried bob amser fel rhan o'r broses gynllunio. Mae'n gwbl allweddol fod plant a phobl ifanc yn barnu bod y broses gynllunio yn rhywbeth sy'n eu cynnwys yn hytrach na'n rhywbeth sy'n digwydd iddynt.

5. Dyheadau uchel a gwell canlyniadau

Dylai CDU ganolbwyntio ar sicrhau darpariaeth sy'n cyflawni canlyniadau gweladwy. Bydd hyn yn cyfrannu'n ystyrlon at allu'r plentyn neu'r person ifanc i gyflawni'i lawn botensial.

6. System symlach, lai wrthwynebol

Dylai'r broses o greu a diwygio CDU fod yn llawer symlach nag y mae ar hyn o bryd gyda datganiadau AAA.

7. Mwy o gydweithredu

Bydd y system newydd yn annog asiantaethau i rannu gwybodaeth a chydweithio'n well, sy'n hanfodol i sicrhau bod anghenion yn cael eu nodi'n gynnar a bod y cymorth cywir yn ei le er mwyn i blant a phobl ifanc allu cyflawni canlyniadau cadarnhaol.

8. Osgoi anghytundebau a datrys anghytundebau'n gynharach

Os bydd anghytundebau ynghylch CDU neu'r ddarpariaeth o'i fewn, bydd y system newydd yn canolbwyntio ar sicrhau bod y mater yn cael ei ystyried a'i ddatrys ar y lefel fwyaf lleol bosibl.

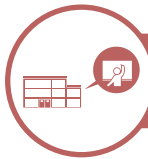
9. Hawliau clir a chyson i apelio

Os na all anghytundebau ynghylch cynnwys CDU gael eu datrys yn lleol, bydd y Bil yn sicrhau bod gan blant a phobl ifanc sydd â hawl i CDU (ynghyd â'u rhieni/gofalwyr yn achos plant o dan 16 oed) yr hawl i apelio i dribiwnlys.

10. Cod ADY

Bydd y Cod yn sicrhau bod gan y system newydd ar gyfer ADY ffiniau clir y mae modd eu gorfodi ar lefel gyfreithiol y mae'n rhaid i awdurdodau lleol a'r sefydliadau eraill hynny sy'n gyfrifol am gyflenwi gwasanaethau i blant a phobl ifanc ag ADY weithredu o'u mewn.

2. Datblygu'r gweithlu

Mae hwn yn rhaglen datblygu sgiliau ar gyfer ymarferwyr addysg sy'n canolbwyntio ar dair lefel.

- **Datblygu sgiliau craidd** yr holl ymarferwyr er mwyn cefnogi amrywiaeth eang o ADY cyffredin iawn ond llai cymhleth mewn lleoliadau/ysgolion a mynediad at ddatblygiad proffesiynol parhaus. Mae'n cynnwys cyflwyno ymarfer sy'n canolbwyntio ar unigolion, elfen ganolog i'n dull newydd, ar draws pob lleoliad addysg/ysgol. Rydym wedi darparu arian grant am ddwy flynedd i awdurdodau lleol a sefydliadau addysg bellach (SABau) fel y gallant feithrin sgiliau ymarfer sy'n canolbwyntio ar unigolion ar draws y gweithlu. Mae deunyddiau ymarfer sy'n canolbwyntio ar unigolion ar gael ar Dysgu Cymru (<http://learning.gov.wales/resources/browse-all/person-centred-practice-guide/?skip=1&lang=cy>).
- **Datblygu sgiliau uwch** trwy feithrin rolau cydgysylltwyr anghenion dysgu ychwanegol a fydd yn disodli'r cydgysylltwyr anghenion addysgol arbennig cyffredol.
- **Datblygu sgiliau arbenigol** drwy system genedlaethol i gynllunio'r gweithlu ar gyfer gwasanaethau cymorth arbenigol a ddarperir gan awdurdodau lleol i leoliadau addysg/ysgolion, e.e. seicolegwyr addysg ac athrawon pobl â nam ar eu golwg neu eu clyw.

3. Gweithredu/cymorth pontio

Er mwyn sicrhau bod y system newydd yn cael ei rhoi ar waith yn gyson ac yn llwyddiannus, byddwn yn helpu gwasanaethau i baratoi ar gyfer y newidiadau o'u blaenau a datblygu arferion gwaith agosach ar draws asiantaethau a sectorau. Mae'n cynnwys:

- **Cyllid Arloesi ym maes ADY:** cefnogi prosiectau partneriaeth rhanbarthol rhwng awdurdodau lleol, ysgolion, SABau, darparwyr arbenigol, y sectorau iechyd, gwasanaethau cymdeithasol, blynyddoedd cynnar a'r trydydd sector
- **Grŵp Gweithredu Strategol ADY:** gweithgor ar y cyd rhwng Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol, byrddau iechyd lleol a'r sector addysg bellach. Bydd y Grŵp yn

ystyried atebion ymarferol ac yn rhoi cyngor ac argymhellion i Lywodraeth Cymru er mwyn helpu i weithredu Rhaglen trawsnewid system ADY

- **parodrwydd, cydymffurfiaeth, a monitro a gwerthuso effaith:** Mae angen i ni sicrhau ein bod yn cadw llygad barcud ar y broses o weithredu'r Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru), bod camau yn cael eu cymryd i fynd i'r afael â materion/problemâu yn effeithiol er budd plant a phobl ifanc, a bod arferion gorau yn cael eu nodi a'u rhannu ledled Cymru. Byddwn yn ystyried y broses weithredu fesul cam.
  - **Parodrwydd:** asesu i ba raddau mae awdurdodau lleol ac asiantau cyflenwi eraill yn barod ar gyfer y newidiadau o'u blaenau.
  - **Cydymffurfiaeth:** pa mor effeithiol maen nhw'n cydymffurfio â'r gofynion deddfwriaethol newydd unwaith y deuant i rym.
  - **Effaith:** sut ac i ba raddau mae'r newidiadau yn ymwreiddio ac yn effeithio ar ganlyniadau i ddysgwyr.
- **Grantiau Gweithredu ym maes ADY:** cyllid er mwyn helpu partneriaid cyflenwi (gan gynnwys awdurdodau lleol, SABau, byrddau iechyd lleol, y Tribiwnlys ac Estyn) i baratoi ar gyfer y broses bontio â'r system newydd
- **Cynghorwyr Strategol ADY:** tîm bach o gynghorwyr strategol i gynghori, cynorthwyo a herio awdurdodau lleol a phartneriaid cyflenwi eraill i baratoi ar gyfer y broses bontio â'r system ADY newydd a rheoli hynny.

4. Codi ymwybyddiaeth

- Deunyddiau rhyngweithiol er mwyn helpu'r rhai sy'n rhan o'r system i ddeall y dystiolaeth ar gyfer arferion gorau, beth ellir ei ddisgwyl o ymyriadau, yr ymyriadau sy'n debygol o fod fwyaf effeithiol, a rôl gweithwyr proffesiynol wrth helpu i sicrhau disgwiliadau realistig a bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol.
- Gweithgareddau codi ymwybyddiaeth er mwyn paratoi i weithredu'r system ar ei newydd wedd, gyda phwyslais ar addysgu rhanddeiliaid am eu dyletswyddau deddfwriaethol newydd, ac esbonio a hyrwyddo'r system a'r hawliau a gyflwynir i blant, pobl ifanc a rhieni/gofalwyr.

5. Polisi cefnogi

- Polisi a chanllawiau i sicrhau bod arferion da wedi'u hategu a'u gwreiddio yn y system AAA bresennol yn ogystal â system ADY y dyfodol.

Pryd mae'n newid

Cafodd y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) ei gyflwyno i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar ddydd Llun 12 Rhagfyr 2016, a bydd pwyllgor y Cynulliad yn craffu ar y Bil, a naill ai'n cytuno neu'n anghytuno ag egwyddorion cyffredinol y Bil neu'n gwneud argymhellion ar gyfer diwygio'r Bil.

Unwaith y bydd y pwyllgor wedi cytuno ar y Bil, a Chynulliad Cenedlaethol Cymru yn ei basio, caiff ei gyflwyno ar gyfer Cydsyniad Brenhinol wedyn. Ar ôl derbyn Cydsyniad Brenhinol, bydd y Bil yn dod yn Ddeddf Cynulliad a gellir dechrau'r gyfraith newydd.

Bydd fersiwn ddrafft o'r Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol ar gael er mwyn helpu Aelodau Cynulliad i graffu ar y Bil.

Yn dilyn Cydsyniad Brenhinol, bydd y Cod ADY a'r rheoliadau sy'n ategu'r Ddeddf yn cael eu diwygio wedyn (yn seiliedig ar unrhyw argymhellion ar gyfer gwelliannau) ac yn destun ymgynghoriad. Yna byddant yn cael eu cyflwyno gerbron y Cynulliad a'u cyhoeddi.

Am y tro bydd yn rhaid i awdurdodau lleol a'r rhai sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc ag AAA sicrhau eu bod yn parhau i gydymffurfio â'r dyletswyddau a osodir arnynt gan Ddeddf Addysg 1996. Mae'n rhaid iddynt hefyd barhau i ddilyn Cod Ymarfer AAA Cymru. Gallwch weld y Cod Ymarfer AAA ar Dysgu Cymru (<http://learning.gov.wales/resources/browse-all/special-education-needs-code-of-practice/?skip=1&lang=cy>).

Rhagor o wybodaeth

Ar-lein

Llywodraeth Cymru – www.llyw.cymru/ADY

Cynulliad Cenedlaethol Cymru – www.cynulliad.cymru

Twitter

#angheniondysguychwanegol

E-bost

Rhaglen trawsnewid system anghenion dysgu ychwanegol (ADY), Llywodraeth Cymru

SENReforms@cymru.gsi.gov.uk

